

Пашко П.В.,
кандидат технічних наук

ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Митний кодекс України визначив поняття митної політики, але не визначив державного органу, відповідального за координацію заходів з розробки стратегічних напрямків митної політики держави як складника внутрішньої та зовнішньої політики. Автор пропонує відповідальність за це покласти на Міністерство фінансів, яке б керувало заходами, спрямованими на інтеграцію податкової та митної служб.

The customs code of Ukraine defined the essence of its policy, yet it hasn't designated a body to coordinate measures in the development of strategic guidelines of the state's customs policy as a component of its domestic and foreign policy. The author names the Ministry of Finances as such responsible agent and also proposes measures concerning integration of the tax and customs services under the jurisdiction of the Ministry of Finances.

Митний кодекс України визначив поняття митної політики як системи принципів і напрямів діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів й безпеки за допомогою митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі, але не визначив державного органу, відповідального за координацію заходів з розробки стратегічних напрямків митної політики держави.

У програмі діяльності Кабінету Міністрів України зроблено акцент на потребі посилення провідної ролі Мінфіну у розробці бюджетної, податкової та митної політики.

Президент України Л.Д. Кучма, виступаючи 11 червня 2004 року на нараді, присвяченій питанню податку на додану вартість, наголосив, що Міністерству фінансів необхідно координувати дії Державної податкової адміністрації та Державної митної служби України.

Чинним Положенням про Міністерство фінансів України (затверджено Указом Президента від 26.08.99 № 1081) з-поміж основних завдань Мінфіну не визначено коло питань щодо розробки митної політики.

Один із шляхів вирішення цього питання — підготовка проекту Указу Президента України “Про митну політику України”. Цей документ може визначити Міністерство фінансів відповідальним за координацію заходів із розробки стратегічних напрямків митної політики держави як складника внутрішньої та зовнішньої політики.

Реалізують митну політику держави різні міністерства і відомства, а щодо організації митної справи — митні органи. Важливий напрямок її реалізації — контроль за переміщенням товарів від кордону до кінцевого споживача. У подальшому цей контроль виконується різними відомствами — митною та податковою службами.

© Пашко П.В., 2004

Проектом стратегічного плану Мінфіну на 2004—2007 роки у розділі “Підвищення інституційної спроможності Міністерства фінансів” передбачено, зокрема, організацію, під керівництвом Мінфіну, інтеграції ДПА та ДМСУ.

Для організації спільної роботи митної і податкової служб та Міністерства фінансів України пропонуються такі заходи.

1. Кабінетом Міністрів України внесено проект закону про приєднання до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Киотської конвенції 1973 року), яким передбачається надання державою митним органам права на здійснення оперативно-розшукової та аудиторської діяльності.

Ці функції нині покладено на органи Державної податкової служби (Закон України “Про державну податкову службу в Україні”). Згідно з Указом Президента України від 24.10.2003 № 1209/2003 “Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності митної служби України” такі повноваження мають бути надані й Держмитслужбі.

У разі надання Міністерству фінансів повноважень з координації роботи Держмитслужби та ДПА може бути впорядковано розподіл функцій — ті, що дублюються, можуть виконуватися однією із чинних структур.

Таке об’єднання має зменшити витрати держави на адміністрування податків (як внутрішніх, так і тих, що справляються при здійсненні зовнішньоекономічних операцій), на боротьбу з порушенням правил оподаткування та митних правил, а також прискорить приєднання України до Киотської конвенції без додаткового фінансування.

2. Створення у структурі Міністерства фінансів, або як окремої структури, фінансової міліції (на базі податкової міліції та підрозділів з організації боротьби з контрабандою та порушенням митних правил митної служби) з функціями:

- а) здійснення оперативно-розшукової діяльності;
- б) проведення слідчих дій за статтею “контрабанда” та статтями, що належать до компетенції податкової міліції;
- в) проведення дізнання;
- г) збору та реалізації інформації про порушення законодавства при виконанні податкових зобов’язань платників податків, при переміщенні товарів через митний кордон України, у тому числі — при здійсненні транзиту через митну територію України, інформації про операції з наркотичними засобами, культурними цінностями та інше.

Створення фінансової міліції як окремої незалежної структури, виведеної з підпорядкування ДМСУ та ДПА, сприятиме поліпшенню якості виконання правоохоронних функцій та підвищенню показників її діяльності. У чинній нині системі показників існує суперечність, бо зростання кількості виявлених правопорушень (що є позитивним показником роботи правоохоронних органів) водночас демонструє і збільшення кількості порушень трудової дисципліни працівниками оперативних підрозділів (що є негативним показником роботи керівництва).

3. Створення єдиної центральної бази даних (ЦБД), яка адмініструється Мінфіном, за допомогою якої формуються об'єктивні дані для складання та контролю за виконанням державного бюджету, запровадження контролю за переміщенням товарів від кордону до кінцевого покупця. Надання єдиної інформації службам, які здійснюють контроль та адмініструють податки: ДПА, ДМСУ, фінансовій міліції.

4. Об'єднання підрозділів статистики в єдиний структурний підрозділ при Мінфіні. Розробка методик прогнозних оцінок дохідної частини бюджету на базі єдиної ЦБД та реорганізація підрозділів Мінфіну, відповідальних за формування бюджетного прогнозу.

5. Надання податковим інспекторам повноважень здійснення митного аудиту та контролю за надходженням податків до цільових фондів, що збільшить кількість інспекторів контролю за рахунок об'єднання вищезазначених служб.

6. Створення єдиної супутникової системи зв'язку (на базі системи зв'язку ДМСУ) для використання усіма структурами, які координуються Міністерством фінансів.

7. Створення єдиної електронної рубрифікованої системи нормативних документів з податкового, митного, фінансового законодавств з наданням можливості її використання інспекторами податкової та митної служб, фінансової міліції, а також суб'єктами господарювання (аналог комп'ютерної правової системи Ліга з долученням у базу даних наказів, листів та інших документів, які не реєструються Міністерством юстиції).

8. Створення єдиної інформаційної служби для суб'єктів і громадян на всій території України з наданням можливості отримувати як безплатні, так і платні інформаційні послуги з питань оподаткування та митного оформлення з використанням єдиної центральної бази даних.

9. Запровадження координації навчальних закладів Мінфіну, ДПА та ДМСУ для підготовки фахівців, які матимуть базові знання з питань фінансів, аудиту, податків, митної справи, що дасть можливість проводити ротацію кадрів між службами, але в рамках служб, які координуються Мінфіном. Це дасть змогу фахівцям з різних напрямків фінансової діяльності читати лекції в усіх навчальних закладах, збільшити кількість наукових та спеціалізованих рад, збільшити кількість наукових кадрів, використовувати єдину матеріальну базу у вищих навчальних закладах.

10. Створення єдиної науково-дослідної системи. Введення єдиного аналітичного центру, відповідального за розробку та супроводження податкової та митної політик, створення методик контролю за критеріями ризику та їх супроводження, забезпечення керівництва держави прогнозними оцінками та оперативною інформацією, підготовка аналітичних оглядів тощо.

Перехід на новий рівень управління дасть змогу створити механізм, який ефективніше працюватиме на наповнення бюджету України.